

Čas a „realita“

Někteří myslitelé mají za to, že skutečnost je totéž, co „realita“; a z toho pak vyvozují, že „reálná“ je pouze přítomnost a minulost, zatímco budoucnosti realitu upírají. Já se někdy raději opírám o jazyk a vnitrojazykové vztahy, a proto významy slov „skutečnost“ a „realita“ neztotožňuji, ale zásadně rozlišuji. Původně latinské slovo *realitas* podtrhuje souvislost se slovem *res*. Ať už chápeme slovo *res* či věc jakkoliv, nepochybně musíme přiznat možnost ne-věci, jako něčeho rovněž skutečného; rozhodně odporuje našemu jazykovému vědomí, když někdo pojímá třeba zvíře nebo ptáka jako „věc“. Ovšemže nepopírám, že je možno i se zvířetem zacházet jako s „věcí“, ale obvykle to považujeme za nevhodné a nepatřičné. Zejména už od dob počátků kartezianismu nám připadá jako nevhodné mluvit o člověku jako o „*res cogitans*“ „věci myslící“. A právě tak nám připadá jako nepatřičné mluvit o zvířeti jako o „věci rozprostraněné“. Proč tomu tak je? Protože „věc“ je už tenkrát tradičně chápána jako předmět, zbavený časovosti: skutečnost je prý to, co trvá v průběhu změn, ke kterým dochází jen na povrchu. A *res extensa* je nyní už jen něco jako krychle nebo jehlan. Vždyť i myšlení je chápáno jen jako něco co je neustále, nikoli co se děje – věc myslící je přece „věc“! Proto dělat v myšlení chyby je totéž jako vůbec nemyslet – a stát se pouhým „tělesem“.

(Písek, 150104-1.)